

Ασθένειες του σιταριού

Автор(и): Растителна защита
Дата: 24.11.2016 Брой: 11/2016

Οι σοδειές σιταριού επηρεάζονται από διάφορες ασθένειες, με τους κύριους αιτιολογικούς παράγοντες να είναι οι μύκητες και, λιγότερο συχνά, οι ιοί και τα βακτήρια. Μεταξύ των πιο κοινών ασθενειών είναι:

Μυκητιακές ασθένειες

Αλευρώδης του σιταριού.

Προκαλείται από τον *Erysiphe graminis*. Εκτός από το σιτάρι, προσβάλλονται όλες οι σιτηροκαλλιέργειες, με εξαίρεση το καλαμπόκι, το ρύζι και το κεχρί. Είναι διαδεδομένη παντού όπου καλλιεργούνται δημητριακά. Μειώνει τις αποδόσεις κατά 10–30% και επιδεινώνει την ποιότητα του συγκομισθέντος σπόρου. Οι αιτιολογικοί παράγοντες της ασθένειας αναπτύσσονται καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου βλάστησης του φυτού. Όλα τα πράσινα όργανα προσβάλλονται, κυρίως τα φύλλα. Στην επιφάνεια των προσβεβλημένων οργάνων σχηματίζονται βρώμικα λευκά επικαλύμματα, σαν να έχουν πασπαλιστεί με αλεύρι. Αυτά αυξάνονται σε μέγεθος,

συγχωνεύονται και τελικά καλύπτουν πυκνά μεγάλες επιφάνειες, και σε μεταγενέστερο στάδιο αποκτούν ανοιχτό γκρι χρώμα.

Κίτρινη σκωρία.

Προκαλείται από την *Puccinia striiformis*. Στην Ελλάδα η ασθένεια είναι περιορισμένη και εμφανίζεται σε περιοχές με συγκεκριμένες οικολογικές συνθήκες. Είναι χαρακτηριστική κυρίως του σιταριού, της κριθαριάς και του σίκαλη. Προσβάλλονται τα φύλλα, οι θήκες των φύλλων και, λιγότερο συχνά, τα στελέχη.

Καφέ (φυλλική) σκωρία.

Προκαλείται από την *Puccinia recondita*. Οι συνθήκες στην Ελλάδα είναι εξαιρετικά ευνοϊκές για τα παθογόνα. Τα συμπτώματα χαρακτηρίζονται από την εμφάνιση ελλειπτικών ή ελαφρά επιμηκυμένων σκωριόχρωμων φλукταινιών από ουρηδοσώρια. Συχνά αυξάνονται σε μέγεθος και καλύπτουν σημαντικό μέρος της φυλλικής πλάκας, η οποία κυρτώνεται και στεγνώνει. Ο σπόρος παραμένει μικρός με διαταραγμένη ποιότητα ψησίματος.

Μαύρη σκωρία του στελέχους.

Προκαλείται από την *Puccinia graminis*. Τα συμπτώματα της ασθένειας εμφανίζονται πιο συχνά στα στελέχη και στις θήκες των φύλλων και λιγότερο συχνά στα άλλα πράσινα μέρη των φυτών.

Νάνος καπνιάς.

Προκαλείται από το *Tilletia controversa*. Η ασθένεια είναι χαρακτηριστική των υψηλότερων και δροσερότερων περιοχών. Τα μολυσμένα φυτά έχουν σοβαρά κοντυμένα στελέχη και παραμένουν 2 έως 4 φορές πιο κοντά από τα φυσιολογικά. Τα στάχυα μερικών από τους βλαστούς αναδύονται μόνο μέχρι τη μέση από τη θήκη του τελευταίου φύλλου, ενώ άλλα δεν αναδύονται καθόλου.

Κοινός (δυσώδης, σκληρός) καπνιάς.

Προκαλείται από τα *Tilletia tritici* και *Tilletia levis*. Ο δεύτερος αιτιολογικός παράγοντας είναι λιγότερο κοινός στην Ελλάδα. Η ασθένεια έχει μικρή σημασία για τη χώρα.

Χονδρός καπνιάς.

Προκαλείται από το *Ustilago tritici*. Από τη θήκη του ανώτατου φύλλου του προσβεβλημένου φυτού αναδύεται ένα στάχυ που είναι εντελώς καταστραμμένο και μεταμορφωμένο σε μάζα από σπόρια καπνιάς. Τα σπόρια φτάνουν στα άνθη υγιών φυτών και έτσι μολύνουν το σπόρο, στον οποίο διαχειμάζουν.

Θαμνική σήψη.

Προκαλείται από το *Fusarium culmorum*.

Μούχλα του χιονιού.

Προκαλείται από το *Monographella nivalis*. Είναι ένα παθογόνο που μεταδίδεται από το έδαφος, που μολύνει τα φυτά σε ένα πρώιμο φαινολογικό στάδιο της ανάπτυξής τους και μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικές ζημιές.

Σήψη του στάχυ.

Προκαλείται από τα *Gibberella zeae* και *Fusarium culmorum*. Στο στάδιο του γάλακτος ή της ζύμης της ωρίμανσης του σπόρου, τα μικρά στάχυα σβήνουν αργά. Τα σοβαρά μολυσμένα στάχυα παραμένουν στείρα, ενώ τα λιγότερο προσβεβλημένα σχηματίζουν ζαρωμένους σπόρους.

Πρώιμη ελμινθόσπορη φυλλόσπιλος.

Προκαλείται από το *Mycosphaerella graminicola*. Τα συμπτώματα είναι κηλίδες στα φύλλα, που εμφανίζονται πρώτα στα κάτω φύλλα. Επαυξάνονται σταδιακά και συγχωνεύονται, ξεθωριάζουν στο κέντρο, και τα περιθώριά τους γίνονται κίτρινα ή καφέ.

Ελμινθοσπορίωση.

Προκαλείται από το *Cochliobolus sativus*. Εμφανίζεται με τη μορφή διαφορετικών τύπων βλάβης – καφέ κηλίδες, μαύρη σήψη του εμβρύου ή των ριζών.

Θαμνική σήψη του στελέχους και παρασιτική κατάκλιση.

Προκαλείται από το *Pseudocercospora herpotrichoides*. Τα φυτά μολύνονται στη βάση του στελέχους. Σχηματίζονται εκεί κιτρινοκαφέ κηλίδες με επιμηκυμένο ελλειπτικό σχήμα και σκούρο περίγραμμα. Εάν η βλάβη συμβεί πριν από το στάδιο του 1–2ου κόμβου, το φυτό σαπίζει και κατακλίνεται.

Σήψη των ριζών από take-all.

Προκαλείται από το *Gaeumannomyces graminis*. Η ασθένεια εμφανίζεται επίσης στην κριθαριά και στο σίκαλη, αλλά είναι πιο χαρακτηριστική του σιταριού. Εμφανίζεται σε χωράφια με ελαφρά εδάφη αλκαλικής αντίδρασης, χωρίς αμειψισπορά και υπό χαμηλές αγροτεχνικές πρακτικές. Τα συμπτώματα εμφανίζονται ήδη σε νέα, μόλις αναδυόμενα φυτά, που υστερούν στην ανάπτυξη, τα φύλλα τους κιτρινίζουν και στεγνώνουν, και συχνά πεθαίνουν.

Ιικές ασθένειες

Κίτρινος νάνος της κριθαριάς.

Μια διαδεδομένη ιική ασθένεια που προκαλείται από τον *Barley yellow dwarf virus*. Ο ιός μεταδίδεται από άρρωστα σε υγιή φυτά από αρκετά είδη αφίδων που παρασιτούν στα δημητριακά. Στην Ελλάδα οι πιο διαδεδομένοι φορείς είναι τα *Rhopalosiphon padi* και *Sitobion avenae*. Η ανάπτυξη του φυτού καταστέλλεται σοβαρά (νανισμός), με έντονη βλάστηση και έντονο κίτρινο ή κόκκινο χρωματισμό των φύλλων.

Νάνος του σιταριού.

Προκαλείται από τον *Wheat dwarf virus*.

Μωσαϊκό του σιταριού.

Μια ιική ασθένεια που προκαλείται από τον *Wheat streak mosaic virus*. Μεταδίδεται μηχανικά (μέσω χυμού) και κυρίως από αρκετά είδη ακάρεων. Στην Ελλάδα οι πιο διαδεδομένοι φορείς είναι τα *Aceria tulipae* και *Aceria tossicella*. Προσβάλλεται κυρίως το σιτάρι, αλλά επίσης και η κριθαριά. Εκδηλώνεται με την εμφάνιση μικρών κηλίδων, οι οποίες αργότερα αναπτύσσονται σε διαμήκεις ραβδώσεις μέχρι την άκρη της φυλλικής πλάκας. Τα άρρωστα φυτά αποκτούν χλωρωτική εμφάνιση. Οι βλαστοί των άρρωστων φυτών είναι αδύναμοι, καλυμμένοι και σχεδόν ποτέ δεν φτάνουν στο στάδιο της ανθοφορίας.

Βακτηριακές ασθένειες

Θαμνική βακτηρίωση.

Προκαλείται από το *Pseudomonas syringae*. Τα συμπτώματα εκδηλώνονται σε τρεις κατευθύνσεις: σήψη των ριζών και του στελέχους, κηλίδες στα φύλλα, τα στελέχη και τα στάχυα. παραμόρφωση του στάχυ με στεριότητα ή σχηματισμό ζαρωμένου σπόρου.